

Ruslandskender: »Vi vidste heller ikke, at Sovjetunionen var ved at falde sammen«

Politiken (Denne tekst må kopieres til undervisning i henhold til Copydans regler)

ANDERS JERICHOW, 22. SEP. 2022 KL. 08.42

Putin har slet ikke den nødvendige støtte til sin krig, og han er ved at gøre sig ligegyldig for sine egne, siger Ruslands-kenderen Charlotte Flindt Pedersen

Putin taber krigen i Ukraine. I praksis har han tabt. Det, vi ser, er opløsningen af Sovjetunionen version II.

Meldingen kommer fra en Ruslands-kender. En specialist i Østeuropa. Charlotte Flindt Pedersen har boet i Sovjetunionen og rejst og arbejdet i Rusland og i de fleste af de stater, der opstod ud af Sovjetunionens opløsning. Hun har i tre årtier haft næsen dybt nede i Ruslands samfundsudvikling og forhold til sine omgivelser. Taler russisk, naturligvis. Direktør for det Udenrigspolitiske Selskab.

Så hvordan kan Flindt Pedersen sige, at Putin taber sin krig?

”Russerne ved ikke længere, hvad der er rigtigt og forkert. De har mistet tilliden til staten ...” siger Charlotte Flindt Pedersen

»Jamen, det er der ingen tvivl om. Han er ved at miste sin legitimitet og den ideologiske opbakning, der skal til for at vinde krigen. Det er lykkedes ham at gøre store dele af den russiske befolkning apatisk i forhold til at engagere sig i landets politiske udvikling, og den reelle opposition mod ham er ved hjælp af frygt, undertrykkelse og arrestationer forhindret i politisk deltagelse. Det har styrket hans styre, men absolut ikke hans evne til at føre krig. Hans tropper i Ukraine er på retur.

Russerne ved ikke længere, hvad der er rigtigt og forkert. De har mistet tilliden til staten og dens medier. Ifølge en undersøgelse af Rosmir ser 65 procent statsfjernsyn mod 85 procent i starten af krigen. Støtten til invasionen falder også. De ved ikke, hvad de skal tro. Og der er slet ikke den nødvendige opbakning til hans krig. Moskva og de andre byer er ikke plastret til med Z-tegnet«.

Kun den russiske ekstreme højrefløj – ultranationalisterne – er ifølge Flindt Pedersen aktive tilhængere af krigen. Det er dem, der kræver, at Putin erklærer krig og iværksætter en massemobilisering.

»Men det konflikter med den del af befolkningen, som måske har støttet krigen, så længe den ikke direkte havde omkostninger for dem i form af direkte militær deltagelse i krigen. De har måske troet på propagandaen og retorikken om, at Ukraine ikke er en selvstændig nation, om at ukrainerne er nazister, om behovet for at beskytte russerne i Donetsk og Luhansk mod folkemord, og derfor om behovet for en specialoperation, men ikke en egentlig krig«.

Drenge retur i sorte poser

Befolkningen oplever, at forskellen mellem virkeligheden og det, Putin siger, vokser og vokser, mener hun:

»Det bliver sværere at sælge Rusland og Putin som uovervindelig og stærk. Hidtil har han været den stærke mand, man kunne se op til, som var så vigtig, at han mødtes på lige fod med supermagten USA's præsident, var bedste venner med Xi og fik Krim tilbage. Nu smuldrer det hele. Putin fremstår ikke længere stærk, russiske turister flygter fra ukrainernes bombardementer på Krim, og ukrainerne vinder store territorier tilbage. Der opstår større afstand mellem virkeligheden og fortællingen om det mægtige Rusland, som Putin er symbolet på«.

Samtidig falder reallønnen: »Folk arbejder på nedsat tid for at skjule arbejdsløsheden, og russiske drenge kommer tilbage fra fronten i sorte poser eller er lemlæstede«.

»Hans styre er begyndt at krakelere. Det betyder ikke nødvendigvis, at hans magt vil falde sammen om et øjeblik – ikke så længe der mangler et aktivt alternativ. Oppositionens spydspidser er fængslet. Andre systemkritikere censureres og holdes nede, men der spekuleres på, hvem der bliver hans efterfølger, og det er i sig selv undergravende«.

Gamle randstater ved at falde fra

Stater, der tidligere udgjorde Sovjetunionen, har i lang tid været ved at falde fra, siger hun. »I gamle dage, mens Sovjetunionen eksisterede, udgik alting fra Moskva, og her fik man løsninger på sine problemer. De havde ikke en selvstændig udenrigspolitik eller relationer til omverdenen. Det, der er sket de seneste 30 år og især i de to årtier med Putin ved magten, er, at de i voksende grad har fundet deres egen identitet og søgt deres egne interesser, skabt deres egne relationer til omverdenen uafhængigt af Putin og Moskva«.

»Tidligere var Rusland et imperium, i dag kan man se staterne vende ryggen til Moskva«, siger Flindt Pedersen, som er hurtig til at remse udviklingen i de gamle randstater op:

- Kirgisistan har fundet sit eget motiv til at blive et kinesisk interesseområde.
- Kasakhstan har været central for udviklingen af den Euro-Asiatiske Økonomiske Union, men har nu sin egen stærke økonomi på grund af olien, og den nye præsident kigger i stigende grad på Kina. På det sidste møde i Shanghai Cooperation Organisation kunne man også høre, at det nu er Kina, som garanterer for Kasakhstans suverænitet og sikkerhed i forhold til meldingen om en russisk interesse i at annektere det nordlige Kasakhstan.
- Usbekistan har gradvist opnået stor selvstændighed i forhold til Moskva, det er kinesiske højhastighedstog, der krydser gennem landet, ikke russiske.
- Armenien føler sig direkte svigtet af Rusland i forhold til konflikten om Nagorno-Karabakh, som Aserbajdsjan med tyrkisk opbakning har set sit snit til at indtage, mens Rusland kæmper i Ukraine.
- Tadsjikistan er afhængig af russiske tropper ved grænsen til Afghanistan, men ligger i konflikt med Kirgisistan.
- Georgien har krigen igennem holdt lav profil, men har endeligt erklæret sig officielt imod den russiske invasion og ønsker ligesom Ukraine optagelse i Nato og EU.

- Moldova har helt klart fundet det i sin interesse at vende sig i retning af Vesten og har søgt om EU-medlemskab.
- Og så er der Belarus, som stadig er underlagt Ruslands vilje. Dets magthaver, Aleksandr Lukasjenko, lagde baser til Putins indledende invasion af Ukraine. Men det er meget tvivlsomt, om han vil kunne overleve et russisk krav om, at Belarus selv skulle involvere sig i krigen.

»Putin har ikke noget at tilbyde alle disse stater«, mener Flindt Pedersen, »og de har ikke længere noget ønske om at være underlagt Putins Rusland«.

Og krigen i Ukraine?

»Ukraine har valgt at knytte sig til Vesten. Der er ingen tvivl om, at det både økonomisk og militært er afhængigt af os, i første omgang af vestlige våben. Krigens resultat kan derfor blive et spørgsmål om, hvorvidt Vesten har nok våben til at forsyne Ukraine helt frem til en militær sejr«.

Men er det din forventning, at vestlige regeringer vil følge Ukraine hele vejen, også hvis det påfører Putin en ydmygelse? Helt ud i forsøg på at genvinde Donbas og Krim-halvøen?

»De vestlige regeringer har ingen fine fornemmelser. De har understreget, at det er Ukraine, der betaler krigens menneskelige omkostninger – derfor afgør ukrainerne også krigens afslutning. Også hvis de har viljekraft til at forsøge at genvinde Krim«.

Desperat trussel om a-våben

Skal Vesten frygte, at en ydmyget Putin kan kaste sig ud i desperate handlinger?

»Jamen, han er allerede ydmyget. Han har ikke opnået nogen af sine mål. Og når man drager i krig, må man også være parat til at risikere et nederlag«.

»Vi må forstå, at det, der foregår, vitterligt er en eksistentiel krig for Putin og hans styre. Med sin invasion og de krigsforbrydelser, hans militær begår, er det utænkeligt, at han igen kan indgå i internationalt samarbejde. I dag har Vesten

ingen speciel interesse i at lade ham ydmyge, men en uomgængelig interesse i, at hans magtanvendelse ikke vinder hævd«.

Ifølge Charlotte Flindt Pedersen vil Putin også være klar over konsekvenserne af en desperat anvendelse af taktiske atomvåben: _ "Det vil være uantageligt for resten af verden. Han ved og forstår, at han i det tilfælde vil stå over for krav om udskiftning".

"På et tidspunkt vil stærke kræfter vurdere, at Putin er i vejen – for dem og for Rusland ... " siger Charlotte Flindt Pedersen

»I sin tale til den russiske befolkning onsdag sender han klare signaler til Vesten og Ukraine om, hvordan en sejr for ham ser ud på nuværende tidspunkt. I lyset af de seneste militære nederlag har han formentlig vurderet, at opnår han en indlemmelse af Donbas i Rusland, kan han sælge det som en sejr på hjemmefronten og dermed undgå at blive væltet. Dermed skal han sikre en militær overhånd, for at Donbas forbliver på russiske hænder. For at nå det mål er han parat til at mobilisere 300.000 reservister og øge produktionen af våben. Han er presset, og det er eksistentielt for ham. Derfor truslen om anvendelse af atomvåben «.

Hvem skulle skifte ham ud?

»Det er svært at vide, hvor usårlig han er i dag. Hans styre bygger på en *entourage* af mennesker fra hans tid i Sankt Petersborg. En blanding af oligarker, efterretningsfolk og militærfolk. Så længe de er trygge ved ham, vil de ikke vende ham ryggen. Men Putin har under krigen fjernet nøglepersoner i sikkerhedstjenesterne og blandt generaler. Det må bekymre hans bagland i en eller anden udstrækning. Personligt lader han sig beskytte af nationalgarden. Men hans samlede styres overlevelse er afhængig af opbakning fra det, man kalder Putins klan«.

Har han den opbakning på plads?

»Ingen ved det. Vi vidste heller ikke, at Sovjetunionen var ved at falde sammen, mindre end et år før det skete. Dengang boede jeg i Moskva. Og jeg skal ikke spå i dag. Jeg tror, det er et spørgsmål om, hvor længe han har den nødvendige legitimitet og opbakning hos sine egne – om de tror på, at han kan gennemføre det, han har sat sig for. Ifølge Greg Yudin fra Moskvas skole for de sociale og økonomiske videnskaber er omkring 50-65 procent af russerne såkaldt politisk passive, men udtrykker støtte til krigen, hvis de bliver spurgt. 20-25 procent er bevidst systemkritiske, og 20-25 procent er meget højlydte støtter af krigen, bloggere på sociale medier og deltagere i krigspropagandaen på stats-tv«.

»Men når krigen mislykkes, mister Putin sin autoritet hos dem. Det er allerede set, at han bliver kritiseret for ikke at handle resolut og med tilstrækkelig kraft i forhold til krigen. Han kan risikere at miste sin autoritet og opbakning, og det vil i første omgang føre til, at Putin gør sig ligegyldig for sine egne. At de begynder at handle i egen interesse, ikke på hans bud. Men på et tidspunkt vil stærke kræfter vurdere, at han er i vejen – for dem og for Rusland«.